

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO „SLOVENSKEGA
PLANINSKEGA DRUŠTVA“

XXII. LETNIK 1922 ŠTEV. 12

Planinski spomini.

Piše duh. svetnik župnik Jakob Aljaž.

(Dalje.)

25. Drzne plezalne poti v Triglavskem pogorju.

Najbolje plezajo domačini, ker so že od mladosti vajeni po stenah laziti za ovčami, ki včasih zaidejo visoko v skale. Pastirji ne uživajo alkoholnih pijač, ampak mleko in žgance; zato imajo močne živce: mirnokrvno gledajo z vrha skale v globok prepad.

O naših divjih lovcih Trentarjih in Bohinjcih ne bom pravil. Le to zapišem, kar so mi nekdanji pastirji in nekdanje pastirice povedali: Naj povem nekaj slučajev:

I. Naravnost na Triglav!

Prime me za roko Železnik iz Mojstrane ter pravi: „Poglejte, tukaj-le gori sva šla jaz in Kozar pred 70 leti na vrh Triglava, ko še ni bilo nobene poti skozi Kot in na Triglavu nobene kočice, in pokaže proti vrhu Triglava.“ „Povejte, kako?“ „Videla sva, da gredo Ljubljance (Kadilnikova družba) in z njimi Požganc na Triglav skozi Krmo, potem na Bohinjsko čez Mali Triglav. Jaz rečem Kozarju: „Pojdiva še midva, pa skusiva po bližnjici skozi Kot gori priti.“ Res! Konec Kota greva na desno, ne na levo, pod Mlinarico čez Pekel, tam čez, kjer je sedaj Dežmanova kočica, in dalje čez sneg proti Triglavski steni. Kar zagledava v svežem snegu stopinje gamsa, ki peljejo na severni strani naravnost na prelaz med Malim in Velikim Triglavom. Ves čas greva po tem sledu in prideva na sedlo, a od tod na Veliki Triglav. Čez dve uri pa pripelje — Požganc še Ljubljance od one strani čez Mali Triglav.“ — „Kako pa sta vidva gori prišla, ki sta bila včeraj še v Mojstrani, ko smo mi že odšli?“ začudeno vpraša Požganc. — „Ti sam ugani, kako!“

II. Čez severno steno Cmira!

„Povejte mi, mati“, vprašam Vahico, „ali je res, da ste Vi in Orehovnikova Špela preplezali v Vratih severno stezo Cmira od dna do vrha?“ „Res, že večkrat, a takrat sem bila še mlada, stara 16 do

17 let, pa tudi korajžna. Turk je rekel svoji sestri Špeli: „Jaz nimam časa, pa Ti poženi gamse čez Cmir. Lovci bodo čakali vrh Cmira na na oni strani.“ In jaz sem pa že šla s Špelo, čez Kuhinjo gori kar v coklah Šli sva od police do police. Meni se ni preveč grdo zdelo. Tam, kjer je bilo bolj strmo, sva pa cokle sezuli. Ko prideva na vrh in lovci slišijo ropot, hočejo streljati; kako se začudijo, ko zagledajo naji mesto gamsov. Še precej denarja so nama dali ljubljanski lovci.“

III. Čez steno Stenarja.

Kako lepo se vidi že z Dovjega in Mojstrane, še lepše pa iz Vrat navpična stena Stenarja!

V spodnjem delu Stenarja, na desni, je precej velika polica, s travo obrasla, kamor devljejo čez poletje ovne, zato da so ločeni od ovac. Že do te police je težko priti. Če Ti pa reče pastir, da se pride čez navpično steno od dna do vrha Stenarja, se boš kar čudil. „Jaz, Janez Jakelj, ko sem bil majhen in moj starši brat Joža, sva šla „za špas“, ko sva v Vratih ovce pasla, ravno po sredi gori celo do vrha.“

„Saj ni mogoče“, mu pravim. „Pač, pride se. Od daleč se vidi stena gladka; ko pa gori ležeš, so male police, ena nad drugo, zmiraj višje in višje, le proti vrhu je bolj strmo in tam sva z bratom na stran zašla, da nisva mogla naprej. Moj starši brat Joža se je začel tresti. „Nič se ne boj“, mu pravim, „daj mi cokle, da jih nesem na vrh, Ti pa tukaj počakaj, da nazaj pridem. Ko se vrnem, se korajžno prijemljeva za skale — vsako je treba z roko poskusiti, ali drži — in srečno prideva do vrha. Brat stopi vesel po konci — hvala Bogu! in noge v cokle vtakne. Pa mu spodleti in že je noge pomolil čez steno! A z rokami se je obdržal in tudi jaz sem ga prijel, da ni čez steno padel.“

IV. Na Špik.

Kdor se pelje v Kranjsko Goro, vsak rad ogleduje navpično goro Špik! Na južni strani, iz Pišnice, se pač pride na vrh, ne pa po severni steni.

Lovec Malnek iz Podkuž, star 78 let, droben, gibčen, trezen mož je bil še lani na vseh vrhovih. „Oče, ali je res, da ste Vi pred leti enkrat po severni strani Špika doli prišli?“ „Res! Inženirju sem nekaj nesel iz Kranjske Gore čez Pišnico na vrh. Potem sem si pa mislil, naj poskusim, če se pride po tej (severni) strani doli, ker imam bližje do doma. Če je le kamen za tri prste iz steze ven mohl, sem nanj stopil, zgoraj se pa z roko prijel.“

„Kaj pa, če bi se kamen odtrgal?“ „Gospod, ta kamen v strmini se ne odtrga, ampak trdno stoji; kar je rahlega, vse odnese plaz. — Počasi sem prilezel do dna stene. V glavi se mi pa ne vrti.“

Lovci tega poštenega, mirnega moža visoko čislajo.

V. Triglavska stena.

Daleč slovi severna Triglavska stena. Po nji res ni treba na Triglav lezti; kajti v bližini sta dve dobri poti: Tominškova pot in pot čez Prag.

Pa v zadnjih 16. letih so hudi turisti, tuji in domači, ravno to steno, tisoč metrov visoko, z vso silo naskočili in na piko vzeli zato, da se proslave ter pokažejo, kaj človeški pogum in razum zmore. Eni so srečno do vrha prišli, drugi so se pa ubili in jaz sem jih na Dovjem pokopal.

Mislil sem že pod steno postaviti tablo z napisom: „Prepovedano pod smrtno kaznijo tu gori lezti...“ Dr. Frischauf mi pravi ironično: „Naredite tam par klinov in par rdečih črt, potem nobeden tam ne pojde.“ Pa sem se zopet bal, da nedolžne zapeljem v strmino.

1. Pred 16. leti je šel mlad, pogumen slov. vodnik Janez Košir iz Mojstrane kot spremljevalec nekega Nemca (menda inženirja König-a iz Gradca) po sredi Triglavske stene gori; srečno sta do vrha prišla. Janez Košir se ni pustil navezati na vrv. Pravil mi je pozneje, da se na vrv in na tujca ni zanesel, ampak je bolj zaupal sebi in skali. Dostavil je tudi, da za en milijon ne gre več; kajti življenje je več vredno! Kolikor je meni znano, sta imenovana dva prva preplezala Trigl. steno. (Prim. Plan. Vestnik 1922, str. 100. — Uredništvo).

2. Pozneje so Nemci predavali v društvenih večerih na Dunaju o Triglavski severni steni in mladi turisti à la Wagner, Lass itd. so prišli, da so se — ubili. Wagner, mlad bančni uradnik je šel sam in se je koj spodaj ponesrečil.

Drugo leto (1919) srečam v Vratih popoldne dva dunajska učitelja: Lass-a in Plaichinger-ja. — Ustavimo se in se kakih 7 minut pogovarjamo. Imela sta s seboj vso pripravo: vrv, kladva, kline itd. Vendar sem jima odsvetoval Trigl. steno in jima rekel, naj raje plezata na Stenar ali na Suhl Plaz (Škrlatico); a nista ubogala, na kar sem jima rekel: „Todeskandidaten“. S težkim srcem in milim pogledom smo se ločili.

Ta dva bi bila brez dvoma prišla na vrh. Nesreča pa je hotela, da je drugi dan popoldne ob dveh nastala nevihta, ko sta bila Lass in Plaichinger že blizo vrha. Eno uro sta počivala, vsa premočena. Bila sta navezana na vrv. Ravno takrat pravim jaz Janku Mlakarju, ko sva sedela v uti na vrtu: „Ta nevihta je nesreča za ona dva dunajska učitelja; kajti v najhujši steni sta sedaj.“

In res, ko nevihta nekoliko pojenja, gresta ob robu strme peči naprej, Lass-u spodrsne in on obvisi na drugi strani skale v zraku, da se

ne vidita, nad groznim prepadom. Kaj storiti? Plaichinger zabije klin v skalo, nanj naveže vrv, kliče Lassu, naj potrpi, ker gre na kvišku, potem v Mojstrano ljudi klicat.

Res pride v Mojstrano in mi jokaje vse pripoveduje. Nekaj ljudi gre gori; a ne morejo od vrha doli do njega, ker nimajo priprave. Brzjavijo na Dunaj, od tam pride pet pogumnih turistov (pa nič ne povejo svojim ženam) z vsemi umetnimi pripravami: ti splezajo od zgoraj do njega. Pa Lass je bil že mrtev. Lass ima velik spomenik na Dovjem. Njegova sestra, učiteljica Dunaju in njen mož, železn. uradnik, sta me obiskala in tudi jaz nju na Dunaju. (Prim. Plan. Vestnik 1922, str. 101. — Uredništvo).

4. Pozneje (1910) je še dr. Tuma srečno preplezal steno. Tudi drugi so lezli potem, pa bolj na levo po steni proti Zelenemu Snegu. Kar je zabranjeno, to poželimo: Nitimus in vetitum semper cupimusque negata. (O preplezanju stene leta 1922 gl. št. 11, str. 171. — Uredništvo.)

VI. V Stenarju.

Komaj prideta leta 1913 dva tuja delavca služiti na Dovje, se že ponesrečita pri trganju planik v znožju Stenarja. Starejši (30 let), Jerše iz Stranj, predrzen, navihan, pijači vdan, pravi mlajšemu (20 let), nedolžnemu Bertonclju iz Dobrave: „Pojdi danes, v nedeljo po planike v Vrata.“ Imela sta žganje s seboj in še v Vratih sta zahtevala pijače! Lezeta kakih sto korakov kvišku, ukata in pojeta, pa se precukneta in ubijeta. Dr. Šlajmer mi pravi: „Meni je bilo neprijetno, jih gledati.“ — „To niso turisti.“

VII. Mlinarica.

Če prideš v konec Kota in stopaš na kvišku po Gubah, imaš na levi Rjavino, na desni Mlinarico. Od kod ime te gore? Legenda nam pove, da od Mlinarja iz Mojstrane, ki je bil strasten lovec; živel je pred dvesto leti in je najraje ob nedeljah zgodaj hodil na lov. Preplezal je vse stene. Pa prišlo je drugače! Bilo je kvaterno nedeljo, — drugi pravijo, da na Veliki Šmaren, ko je zasledoval v tej gori gamsa (zlatoroga); v strmi steni se je tako zaskočil, da ni mogel ne naprej, ne nazaj. Ko pastirji čez nekaj dni zaslišijo njegov glas in mu ne morejo pomagati, gredo po „gospoda“ na Dovje, naj ga gre previditi. Duhovnik pride do gore, toda do Mlinarja v sredi stene ne more. Od spodaj mu podeli odvezo in naredi velik križ; tudi mu z Najsvetejšim da blagoslov ter se vrne domu. Mlinar pa pade s stene mrtev na tla. Zapeljal ga je Zlatorog. — Od tod ime gore Mlinarica.

(Dalje v prih. letniku.)

Skutnik 2172 m in Bavški Pelec 2316—2437 m.¹

Dr. H Tuma.

Dne 27./8. 1913 smo odrinili v treh že precej pozno ob 6:30 iz planinskega stanu. Pot, ki je v zemljevidu zarisana, pelje sprva precej položno proti Zgorelcu, krene na desno na prvi odstavek po-bočja do utra „Italijanske Koče“. Bertelj mi je pokazal sledove kamnatega temelja. Ime kaže, da so italijanski pastirji s svojimi čredami prišli do Trente, mogoče tudi, da so prišli šele z rudokopi. Zapotok je moral biti enkrat posebno bogata zelena planina. Po sledovih soditi utegne biti najmanj par stoletij, odkar se je koča podrla. Kmalu za kočo je zaviti na levo in potem v travnato dolgo grapo, ki gre vzporedno z rebrom Zgorelca dol, „Razórec“. Po Razorcu mimo vrha Zgorelca pelje pot čez Lužo v Bavšico.

Ker sem nameraval na Skutnik 2172 m ali, kakor ga imenujejo Trentarji, Veliki ali Solčni Jelenk, je bilo kreniti iz Razorca na desno po zelenih cvetnih policah in gredinicah. Prostor med Zgorelcem in Skutnikom se imenuje v dolnjem delu Planina. Pač je morala biti to nekdanja italijanska planina in šele poznejše stoletje se je zgradil stan nižje doli, kakor se sploh v naših Julijskih Alpah dá zaslediti, da so se tamarji in stanovi vedno nižje postavljali. Prostor pod grebenom Velikega Jelenka (Bavškega) 2120 m in Skutnika nad Planino se imenuje V Koteh; Trentarji še rabijo množino Kotí (kakor tudi nogi, snegi). Trentarji imenujejo točko 2120 Mali, Bavškarji pa Veliki Jelenk, na desno nje stebrasto čukljo oboji Oltar. Pot do vrh Skutnika pelje ves čas po cvetnem drnu, sicer strma, a menda nikjer nad 40 % naklonine.

Na vrh smo stopili ob 8.15 minut. Ustavili smo se le malo ter odstopili po ozkih travnatih gredah pod grebenom dalje na Špičico 2120 m. Na bavški strani leži pašnik Gornji Osojnik, na trentski pa Zadnje Kotí. Od Nizkega vrha naprej postaja tura zanimivejša. Hodi se ves čas po rezu, ogibaje se čerém na desno ali na levo, po gredah do Zadnjega Pelca 2316 m, kakor mu pravijo Trentarji, ali Zapotoškega Pelca, kakor mu pravijo Bavškarji. Od vrha proti vzhodu pada dolga panoga, 2211 m, Griva, pod Grivo dol do roba planine Noge ali, kakor govore Trentarji, Nogi.

Od Zadnjega Pelca naprej je v grebenu več skoro enako visokih glav, vse so travnate. Na obeh straneh teh glav so za lovce prehodne škrbine, prva imenovana Jama. Težji prehod je čez drugo škrbino. Treba jo je obiti. Spusti se nekoliko dol po grapi pod precej visoko

¹ Glej „Planinski Vestnik“ 1922, str. 158. — Uredništvo.

pečino, po kateri je splezati po razpoki okoli 20 m visoko skoraj navpično. Treba vrvi, ker je tudi nad njo precej poševna gladka lašta, po kateri se zavije na levo okoli, da se prestopi zopet na mehko drn. Vendar je hoja prestrma in prst precej opolzka. Prehod tretje škrbine ne dela težave, zavije se na zeleno šijo „Na Planjici“, s krasnim razgledom po Srednjici. Vrh 2361 imenujejo Bavškarji Veliki Pelc, Trentarji pa Visoki Skutnik, lepe stožce pod njim proti Trenti Skutnike. Pod njimi je zeleni Vršac 2167 m. Pod Vršacem je majhno sedelce, od njega doli Rokavec, ki v gozdnatem klinu sega skoraj do podanka Zadnje Trente.

Na Velikem Pelcu smo bili ob 9.30. Hodili smo ves čas polagoma, ker je le malokje toliko in tako lepih pogledov v prepade in veličastne gorske krnice podse, kakor tod. Ves čas od Skutnika po obrezu Velikega Pelca je vidna za teboj zelena Bavšica, v ozadju Bovško polje do Žage, na desno pa Trenta. Ves dan je bilo krasno vreme. — Ležali smo dolgo na Velikem Pelcu, dobri dve uri.

Ni ga grebena v naših Alpah, ki bi imel tako karakteristično naslonjene stranske panoge in kline na obe plati, med njimi vdolbljene krnice, kotline in dole.

Grintavec, Šmihelovec in Zgorelec objemajo na trentski strani kotanjo planine Zapotok, na bavški strani pa so med Grintavcem in Šmihelovcem s klinom Malega Šmihelovca naslonjene police in gredine¹ Rušje. Čez greben med Zapotokom in Rušjem sta dve prehodni škrbini, na obeh straneh Kanje 2030 m, iz planine Bukovec v planino Zapotok. Med Zgorelcem, Velikim Jelenkom, Oltarjem in Skutnikom so na trentski strani tik pod grebenom Prednje in Zadnje Koti, na bavški strani pa Dolič in Stržišče, deljena po klinu Malega Jelenka. Ves dol nad planino Bukovec se imenuje Bukovska Korita, katera objema greben od Šmihelovca, Zgorelca, Velikega Jelenka, Skutnika, Špičice, s prevalo vrh Osojnika 1996 m, v loku na Oplačnico 2052 m, Mali in Veliki Pihavec, Obljak in Črni vrh, ves svet planine Bukovec. Gornji del širokega dola na trentski strani od Skutnika, pod Špičico, objetega s panogo od Zapotoškega Pelca 2316 m, na Grivo 2211 m, se imenuje „V Lašteh“. Pod Kotmi in pod Laštami od Zgorelca do Grive je „Planina“. Na bavško stran, od Špičice čez Nizki Vrh do prvega klina pod 2316 m, je Gornji in pod njim Dolenji Osojnik, visoka dnina Balenske planine. Od 2316 m na trentsko stran do 2361 s panogama Grive 2211 m in do Vršaca 2167 m, je širna Srednjica. Pod 2337 m, t. j. Mali ali Balenski Pelc, proti Srednjici je pečnat klin, kateri deli Gorenjo Srednjico

¹ Police = Grashalden, gredine = Terrassen

v Plánjico in „V Kotu za Skutniki“. Velikolep planinski dolek na bavško stran od klina 2316—2337 m je kamenita divja krnica Gorenji in pod njim Dolenji Pirnjevec. Na trentska stran med 2361 do prvega klina proti severu je sneženi kot Zagon, pod njim Korita, od tega klina naprej do konec Pinje 2437 m je gorenji del pašnika nad Koriti „Pod Pelcem v Laštah“. Na bavško stran je od 2337 m do najvišje točke 2437 m širna, snežena, lepa kotlina Klonica.

Ves greben od Zgorelca naprej iz ene doline v drugo je težko prehodan, med posameznimi vrhovi pa so povsodi škrbine in žlebovi, po katerih prelezejo lovci. Veliki Pelc do Pinje je nepristopna stena na obe strani.¹

Ker je bilo še časa dovolj, sem se odločil, da turo nadaljujem po rezu Pelca naprej. Kolikor je meni znano, od te strani še ni bilo turista. Vem pa, da je dr. Kugy leta 1891. polezel na Pelc nad Klonicami 2437 m, ali kakor ga po obliki imenujejo Trentarji, na Pinjo, s severne strani, s „Škrbinice za Grapom“. Lovci pa so že prešli ves greben, četudi le redkokrat in le drznejši. Še leta 1910, ko sem bil z Mlekužem iz Bavšice na Velikem Pelcu, je trdil na moje vprašanje, da na obrez od Skutnika na Pinjo ni še stopila človeška noga. Bertelj pa mi je kratko in hladno odgovoril, da je že hodil in da ni posebno hudo.

Odrinili smo ob 11.35 predpoldne, ves čas po obrezu, ker drugod sploh ni mogočo zaradi ogromnih prepadov. Le malo se je mogoče ogibati čerem grebena, po ozkih rušah ali skalnih razpokah, največ je treba naravnost po krnastih skalah vrhov. Na več krajih je treba previdnega in napornega plezanja, a za vajenega turista brez posebnih težkoč.

Pot se precej vleče, vendar smo bili v eni uri na vrhu Pinje. Zadnji dve strmali pred Pinjo se zdita človeku neprestopni; šele ko se začne plezati, se poišče prijem za prijemom, stop za stopom. Veličastna alpska okolica in zrak v teh višavah, kakor gibanje z vsem životom, človeka tako osveži in ojači, da se niti ne zaveda več opasnosti, zato pa tem gotovejše najde oprimke, če so še tako ozki in neznatni, in prekobali skalnato stopnjo eno za drugo, želeč si še večjih ovir!

Zadnja šija nad Pinjo se sestavlja iz pikrih raztrganih pečin, navaljenih ena za drugo, zato je po njih najlepše plezanje, kakor ga imenujejo nemški turisti „luftige Kletterei“. Človek se res čuti prostega kakor v zraku. . . Ako pogledaš na levo, imaš globoko pod seboj širono krnico na bavški strani, založeno s snegom, Klonico, na trentski strani

¹ Za vso to gorsko skupino je dr. Tuma narisal izboren zemljevid; žal, da ga iz gmotnih ozirov naš „Vestnik“ ne more objaviti. — Uredništvo.

pa „lašte pod Pinjo v Gorenjih Koritih“. Tam sredi snežišča v Klonicah ti mirno leži velik divji kozel in sa hladi na snegu.

Na Pinji nismo ostali dolgo; vrhovi so mi bili znani in zdelo se mi je že pozno, zato niti sedli nismo. Odstopiti je po levem, strmem obrezu, izogibaje se neprestopnim čukljam in čerem. Pot je sila podse in često se človeku zdi, da ne najde stopinje nikamor in visi kakor v zraku. Dobi se pa vedno majhen drn za stop, rogelj za prijem ali pa žlebič med pečevjem, po katerih se spuščaš previdno doli. Zadnji del nad Škrbine postane zeleničast in lažji. Ves čas je na desno in levo krasen pogled v prepad, na snežišče pod Pinjo in Malim Ozebnikom in na Klonice. Ob 1.20 minut, torej v tri četrt ure smo izvršili odstop do „Škrbino za Gradom“. Odtod smo se spustili drsaje po sesutinah v veliko snežno „Dolino za Gradom“ med Pinjo, Malim Ozebnikom, 2324 m, Škrbino nad Zelenicami, 2185 m, Planjicami 2378 m in Velikim Ozebnikom. Pri izhodu doline stoji veliki stožec Špiček. Kot pod Velikim Ozebnikom proti snežišču se imenuje Obilnica (Obiunica). Pod Špičkom in Pinjo so Gorenja ali Zadnja Korita. Do tod gor se pase jalovina. Pod Koriti se pričinja rušje in drn, s tem smo na Starem Utru nad Trentsko planino.

Že na Koritih smo se ločili od Berteljna, kateremu se je mudilo na senoseč, odkoder smo ga bili prejšnji dan izvabili.

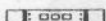
Na Trentsko planino 1381 m, sva stopila s Pavrom ob pol 3. uri popoldne. Stan je bil zaprt, jalovina se je pasla sama. Izpred Trentske planine sem si še enkrat ogledal krasno panoramo. Za teboj na levo Veliki Ozebnik, pred njim rušasta glava „Nad Steno“, na desno Golica, na levo od Ozebnika Planjice, pred njimi Špiček, Mali Ozebnik, Pinja, Pelci, Skutnik, Vršac, Rokavec in čez v ozadju Grintavec, naprej ves greben Verevice. Pod teboj zeleni Zapoden, na levo proti severu Travniki; Travniki je zeleno rebro 2146 m. Na levo pod njim orjaški ostanki skalnatih lašt, dvojnate Mize. Pred teboj proti vzhodu Prisojnik, pod njim na levo globoka zarezava Vršiča, vsa skupina Razorja do Glave nad Logom, za njo Triglav.

Pod Trentsko planino se stopi v gozd. Vsak turist ga ima v hvažnem spominu, ko razgret po končani turi najde prvi hlad in ve, da ga čaka krepilni požirek iz studenca, kakih 10 minut pod planinskim stanom. Ravno kemaj še cvrlja v tem poznem letnem času. Pod gozdom se pričenjajo velike meline na levo izpod Travnika. Dobro se vidijo sledovi sneženih plazov na goličavi in na izvinjenih deblih bukovi. Kakor da bi se ti vračalo radi prijetne hoje po gozdu, pripeka popoldansko solnce, ko prečiš sipke sesutine in meline pod gozdom. Med

gruščem, ako malo poiščeš, ko se obrneš konec sesutin nizdoli, najdeš studenček „Pri Korenjaku“, od katerega je po žlebovih napeljana voda do hiš v Zapodnem..

V dolino sva stopila ob 3.20 popoldne. Večino prtljage sem pustil v planinskem stanu v Zapotoku ter naročil pastirju, da mi jo prinese za mano v Log.

Krasno vreme in dobro razpoloženje mi je omogočilo, da sem tudi ves Bavški greben prehodil in predelal v enem samem dnevu.

Dva dni v Karavankah.

Brunon Rotter.

Ves teden je deževalo, ko sem se pripravljaj za pohod na skoraj mi še neznane Karavanke. To se pravi: priprave in načrt sem prepustil dvema tovarišicama s Savinjskih Alp.

Ob polnoči dne 27. junija sem se odpeljal proti Ljubljani, dospel sem tja ob $\frac{1}{2}$ 5. uri zjutraj na Vidov dan. Ker je železniški upravi Vidov dan kot praznik neznan in ni bilo turistovskega vlaka, se je naša troperesna deteljica šele ob 7. uri odpeljala na Gorenjsko. Med potom smo občudovali krasno panoramo Savinjskih Alp od Storžiča do Ojstrice, nadalje Triglav, smo delali obične dovtype o Babjem Zobu i t. d. in smo v veselem razpoloženju dospeli okrog 9. ure v Žirovnico.

Hitro izstopimo in se odpravimo na pot. Na St o! Solnce je močno pripekalo in radi smo poiskali kake blagodejne sence. Neko tako priliko smo porabili za notranjo restavracijo. Moji spremljevalki sta vrlo gospodinjili; omenjam le imenitno maslo in cel slatinščak črne kave. Žal, nismo vedeli, da je Valvazorjeva koča (1180 m) tako blizu; sicer bi se bili ustavili šele pod njeno senco. Tako smo se v njej le vpisali, a potem nadaljevali pot.

Mimo pastirske kočice se pot vzpenja po serpentinah, teh mučilkah, polagoma kvišku. Solnce nas je peklo, kar se da a tolažil nas je razgled, ki mu ni kmalu para, zlasti na Bled in Triglav. Ni mi dala žilica miru; fotografirati sem moral Triglavsko pogorje in slika je kljub veliki daljavi izpadla dokaj dobro.

Le počasi je šlo kvišku, dasi smo vsi trije dobri hodci. Ugibali smo za vsakim ovinkom, kje leži koča.

Končno stojimo pred Prešernovo kočico (2198 m). Mala je, a čedna in praktična, in v vseh delih smo si jo ogledali. Bili smo prvi, zato smo zasedli postelje in upali na sladek počitek.

Vročine tu gori ni bilo, burja je stresala kočo, razgled pa je bil krasen! Pridite gori in si ga pogledjte! Samo s sitnimi meglami se pobotajte, da Vam ne bodo zakrivala v najlepših trenutkih obzorja.

Dal sem si skuhati žgancev, in skuhalo so se „žganci.“ Ne rečem,

Pohorje: Mali Šumik, slap Lobnice. (Fotogr.: Br. Rotter.)

da ne bi bili žganci, ali da niso bili zabeljeni; ne, toda preveč moke je bilo v njih in med kuho premalo vode. Dobri pa so le bili in snedli smo jih; kolikor so bili preveč močnati, v toliko smo založaje napojili najprej z malinovcem, potem pa s čvičkom.

Ker je bilo v koči precej hladno, smo se šli v severne stene solnčit. Pridružil se nam je še en parček iz Ljubljane in razvila se je nedolžna planinska zabava. Sproti smo opazovali prihajajoče turiste in zahajajoče solnce; ko smo se v mraku vrnili v kočo, je bilo vse zasedeno in soba natlačeno polna.

Ruski obmejni stražnik se je umaknil našim damam, a mi smo stoje opazovali družbo, med katerimi je bil celo neki harmonikaš. Kmalu pa smo se pripravljali na počitek, v nadi, da nas bodo drugi po hišnem redu ob določeni uri, ali le malo kasneje, posnemali.

Preden se odpravimo spat, še pogledamo proti Bledu, ki je plaval v morju lučic, z razsvetljenimi barčicami. Lep je bil ta pogled! Tudi Jesenice so bile razsvetljene, kakor tudi vsa okolica Bleda. Tam v ozadju za Šmarno goro se je videla Ljubljana.

Ker je našla burja dohod tudi na podstrešje, sem se vlegel oblečen spat, še celo klobuk sem si nataknil na glavo, da varujem še tiste redke kosmiče svojih las; edino čevlje sem sezul.

Prileglo se je kostem, da so se odpočile, a na spanje še nisem smel upati. Spodaj so prepevali, plesali in loputali z vrati, da je bilo veselje poslušati, osobito ženski svet je bil jako glasno razpoložen. Ura je bila 11, glasovi pa čim izdatnejši po število in moči. Konečno, po polnoči, prištorklja z glasnim klepetanjem dokaj čevljev po stopnicah in okrog 1. ure je utihnilo. Zaspali smo.

Kar začne v spodnji sobi zopet vleči harmonikaš svoj meh, vmes pa vriskati. Ker smo imeli zastrto okno, sem mislil, da je ura pet, in sem jel obuvati čevlje. Moj znanec iz Ljubljane je stopil pogledat v spodnje prostore; vrne se in pove, da je ura šele tri! „Naj jih hudič vzame.“

Da me je to kršenje hišnega reda jezilo, je umevno; saj mi je bila to druga skoraj popolnoma prebdena noč. Vlegel sem se nazaj v posteljo, in čakal do štirih na spanec. Potem sem vstal.

Megle so se podile okrog koč in vlekel je vmes precej mrzel veter. Bil sem slabe volje. . . Polagoma so se zbirali drugi turisti v koči, a pred kočo smo se umivali, kar je bilo v mrazu kaj prijetno. Vse je sililo na vrh gledat meglo; vsak je nekaj videl, toda kaj, tega ni znal povedati.

Jezno prinesem svoj nahrbtnik s podstrešja ter se jamem krepčati za megleno pot. Moj Ljubljančan mi je delal družbo v krepčanju in zabavljanju nad motenjem nočnega miru v kočah.

Med tem se vrneta moji spremljevalki in začelo se je ugibanje kako naj v megli nadaljujemo turo. Odločimo se za pot čez Zelenico

na Begunjščico in dalje na Begunje. Sicer je nismo še nikdar hodili, a mnenja smo bili, da je kolikor toliko dobro zaznamovana. V začetku je šlo po markirani stezi precej dobro; a ko dospemo na sedlo, je bilo konec naše vede. Iščemo, kje bi bila nadaljnja markacija, gledamo specijalko, a ni mogoče naprej. Mojima spremljevalkama je to oklevanje kmalu prese-dalo; ena predlaga, da gremo raje po dobro zaznamovani poti ob robovih na Golico. Ker je res bilo bolje hoditi, ko pa v mrazu čakati na more-bitni prihod solnca, jo uberemo med kočo in Stolom navzdol; a v megli se nam je zdelo, da smo zašli prenizko, zato krenemo kar povprek proti grebenu. Skoraj smo bili dosegli vrh Vajnaša (2103 m); ko se megla malo razpodi, zapazimo, kje smo. Pokažem smer in se spustim po produ navzdol, kakor hitro morem, da bi dosegel pred zopetno meglo pravo pot. Dospel sem do razpotja in skoraj sta tudi moja dekliča spodaj; veselo jo uberemo naprej.

Vreme se je medtem čistilo in polagano popolnoma razjasnilo. Razgled se nam je odprl najprej na Koroško, osobito lep je bil pogled na Rožansko kočo na Mačevski planini — žal, da ni več naša last. Vedno ob meji nas je vodila pot čez Kočno (1940 m), Sedlo Kočna (1560 m), po dobro markiranih potih na Podgorsko sedlo (1434 m), in po travnikih in gozdovih smo konečno ob poludveh dospeli v Spodnjo kočo na Golici (1784 m).

Po kratkem počitku, med katerim smo se divili lepemu razgledu, osobito na Triglav, odrinemo naprej do Kadilnikove kočice (1835 m) vrh Golice. Ker smo imeli prehoditi še lepo pot, se tu nismo dolgo zamudili, temveč smo krenili čez Jekelj (1400 m) na Klek (Petelin, 1754 m) in od tam na sedlo Rožica (1594 m). Ondi so se vršili najljutejši boji med Jugoslovani in Avstrijci; ponekod se še vidijo strelni jarki.

Nikjer pa ni nobene kažipotne table; zato smo zašli na Hruški vrh, tu bi kmalu dosegli Babo (1892 m). Zdelo se nam je pa vendar, da hodimo preveč na sever, zato smo se vrnili na sedlo ter iskali mar-kacije. Tu zagledam pastirja; ker je bil gluha, je bilo vse klicanje zaman. Ko tako stikam, zapazim nižje doli drugega pastirja; spustim se k njemu, da mi pokaže pravo smer. To rad stori in skoraj smo na poti v Hrušico. Skozi gozd in po livadah, ob žuborečem potoku smo se spuščali proti dolini in ob 6. uri zvečer smo bili v Hrušici, ob 7. pa na kolodvoru na Jesenicah.

Društvene vesti.

Mariborska podružnica SPD — izprememba v predsedstvu. — Na izrednem občnem zboru podružnice S P. D. v Mariboru, ki se je vršil dne 21. 10. 1922 v Narodnem Domu, je bil namesto odstopivšega načelnika, finančnega svetnika g. dr Brenčeta, ki odhaja na svoje novo službeno mesto v Ljubljano, izvoljen načelnikom okrajni sodnik g. dr Davorin Senjor; na njegovo mesto kot odbornikov namestnik pa je bil izvoljen odvetniški kandidat g. dr Makso Šnuderl

Novi načelnik se je v toplih besedah zahvali g. dr. Brenčetu, ki je posvetil ves svoj prosti čas povzdigi planinstva na Pohorju in sploh v mariborski okolici. Z g. dr. Brenčetom izgubi Maribor enega izmed najbolj delavnih planincev. — Njegova zasluga je, da so je mogla ustanoviti planinska koča na Klopnem vrhu (1335 m) in da je prišla prejšnja „Marburger Hütte“ na južni strani Slivniškega Pohorja (1080 m) v naše roke. — Tik pred svojim odhodom je započel novo akcijo, da se postavi na Malem Črnem vrhu ob Ribniškem jezeru (1535 m) nova planinska koča. Predpriprave so že v polnem teku in za izvršitev tega načrta se bode ustanovil poseben pripravljalni odbor.

Poročilo markacijskega odseka SPD. — Letos je markacijski odsek SPD. po vojni zopet oživel in je s pomočjo žilavih in neutrudljivih članov „Turistovskega kluba Skala“ mnogo potov po nanovo uvedenem načinu markiral: bela barva v rdečem krogu (Glej Plan. Vestnik, 1922, str. 108), in sicer:

Iz Kamnika v Kamniško Bistrico.

Iz Tomišlja na Krim.

Iz Sore na Osojnik mimo Tosca, Grmada, Sv. Katarina, Podutik.

Iz Bistriške koč v Kamn. Bistrici do Nandetove jame z belo črko „N.“

Iz Javornika skozi Dobravo in Vintgar proti Bledu do železnice.

Iz postaje Laze na Janče.

Iz Maribora do Mariborske koč.

Iz Lesec čez Begunje do Vilfanove koč.

Iz Borovnice v Pikel

Iz Jesenic na Golico obe poti.

Iz Bele čez Kupljenik na Babji Zob in do jame pod Babjim Zobom.

Iz Mojstrane skozi Vrata — Prag — Kredarica — Dolič — in sedlo Hribarice mimo Triglavskih jezer — Komarča — Zlatorog.

Iz Kranjske Gore skozi Krnico na Križ — Škrlatico in doli do Aljaževega Doma.

Iz Rateč skozi Planico mimo Erjavčeve koč v Vel. Pišnico.

Od Triglavskega Doma mimo Vodnikove koč čez Konjščico — Rudno Polje — Mrzli Studenec do postaje Bled.

Iz Srednje vasi skozi Uskovnico do Vodnikove koč.

Iz Stare Fužine mimo planine Pri Jezeru — Dedno Polje do koč pri Triglavskih jezerih in od te koč nova pot do planine Ovčarija.

Od koč pri Triglavskih jezerih do planine Na Kraju.

Bližnjica iz vasi Polje v Bohinju proti Boh Bistrici.

Iz Mojstrane po dolini Kot in na koncu te doline novo preloženo pot skozi gozd in ruševje.

Postavilo se je tudi 48 novih kašipotov po predlaganem vzorcu (glej Plan. Vestnik 1922, str. 108) in 12 koč je dobilo nove napisane table. Razen tega se je naredilo še mnogo napisov na skale.

Prihodnje leto se bode v tej smeri nadaljevalo; prosimo podružnice SPD., da tudi one v svojem delokrogu pomagajo odkrivati lepote naše Slovenije in olajšati planincem potovanje po naših krajih. Kajti naši bratje z juga imenujejo naše planine: raj. Naj se tedaj tudi — rajsko olepšajo!

Markirani potje sladijo užitek! Čim več jih je, tem udobnejše se počutijo potniki. Prosimo pa tudi, naj se ne štedi z napisnimi tablami.

Za markacijski odsek: Alojzij Knafelc.

Obzor.

Emanuel Kusý - Dúbrav. (S sliko). V zadnji številki (str. 175) smo poročali o zagonetni triglavski turi in tragični smrti tega nadepolnega mladeniča. Usodepolna je postala zanj triglavska roža, po kateri je zakoprnel; planinska krasota se je v mogočnem

Zlatorogovem kraljestvu prikazala njemu le kot planinska grozota in bele žene so od njega zahtevale mlado, doslej mu tako solnčno življenje, ogrevano vsa leta od najčistejšega ognja očetovske, materinske, družinske, obče ljubezni. V nemih občutkih, ki nam pretresajo dušo, stojimo, premišljamo ob mladem, svežem, prezgodnjem grobu ter iščemo in najdemo v ljubkih in vendar bujnih potezah tega mladega, čistega, svežega,

lepega obraza vso tisto mladinsko, neodoljivo privlačno silo zaupnosti, s katero je nepokvarjeni gimnazijski abiturient in neabsolvirani gojenec svojega veledušnega očeta in voditelja zrl v ta lepi in vendar tako kruti svet! Le enkrat in prvokrat je mladi zemljan spoznal tudi krutost svetovne usode: plačal je to spoznanje z najdražjim, z življenjem.

Ali se naj mi ob njem kaj učimo? Ali pa naj z resignacijo sklepamo: predober, preblag je bil za grdote tega sveta?

Na urednikovo priporočilo je dal blagomili in bol špartansko prenašajoči oče na razpolago sliko svojega edinca in klišeje. Tako je postal Emanuel tudi naš in naša srca bodo zautripala vzajemno in sočutno z očetovim, kadar pogledamo ta obraz! Dr. I. T.

Planinski koledar. Leto 1923. VIII. letnik. — Uredil Franc Kocbek. Založil Brunon Rotter (Maribor, Krekova ul. 5). — Cena 6:50 Din; s pošto 7 Din.

Točno, to se pravi pravočasno pred sklepom starega leta 1922, je izšel ta naš zvesti spremljevalec v planinstvu. Urednik in založnik delujeta vzajemno v trudu in požrtvovalnosti, pa tudi v opasnosti, da ostaneta nepoplačana, ako se planinci in potniki pač zatekajo — kakor se — k prepotrebnim knjižici, a si je ne naročajo, ali pa je ne plačajo.

Ta letnik pa zasluži še bolj nego njegovi predniki vsakršne podpore pri planincih in planinskih interesentih. Kajti z mirno vestjo rečem, da je izmed vseh dosedanjih Planinskih koledarjev najlepši in najličnejši, celo lepši nego so bili koledarji pred vojsko. Papir je fin, vezava platnena, z ukusno temno-zeleno barvo, platnice močne in vendar tanke (pred vojno so bile predebele), knjižica je zato zelo priročna in trpežna, kakor nalašč, da ne zavzema preveč prostora v svojem stalnem bivališču, v žepu. Zato naj sežejo po njej vsi stari odjemalci in oglase se naj še novi.

Vsebina je bogata. Ostali so stalni, vsako leto potrebni članki in dostavki, a soglasno z napredkom so se umestili tudi novi. V pravi koledarski oddelek je to leto sprejet tudi pravoslavni koledar; iz Badiurovega „Vodiča“ so posneta navodila za hojo po gorah, ki so dobra, dasi seveda individualna. Poleg organizacije S. P. D. se navaja tudi mlada organizacija T. K. „Skala“ (z izvlečkom iz njega pravil) ter „Jugoslovenskega zimskošportnega Saveza v Ljubljani. Planinski obrisi (karte) so pomnoženi za dva: Karavanke na str. 41. (zelo dobro došlo!) in pota ob Korošici (str. 49). Taki obrisi pomagajo turistu več, kakor vsak opis; seveda morajo biti točni in ostro izvršeni; triglavskega bo treba v doglednem času nadomestiti z novim in večjim. Take večje bo kazalo izvršiti na prilogah, ker je in bo koledarjev format premajhen, da bi pripuščal podrobnosti v narisu. — Nov je tudi „seznam slovenskih gora, prehodov in sedel“, ki navaja na 6 straneh vso obilico imen z navedbo višine. Ta seznam, prvi svoje vrste, je zelo zaslužno delo, ki bo marsikomu prihranilo sitno iskanje. V bodoče se more še izpopolniti z navedbo strani v knjigi, kjer se dotično ime nahaja. — Kljub tem in še nekaterim manjšim novim prispevkom ima koledar natančno isti obseg kakoranski, eno manj ko 90 strani; preko te mere tudi ne sme narasti, ako naj obdrži žepni format. Razbremenil se je koledar z izpustom vodnika po zagrebški okolici.

Pravega planinca zanima v sezoni seveda najbolj obsežen vodnik od kočee do kočee. Posebno skrbno je izdelan za Savinjske Alpe. Onega v Triglavski in Mangrtovi skupini bo treba enkrat temeljito prenoviti in zaokrožiti. Male tiskovne pogrške (n. pr. str. 32: Čez Rupa nam. Rupo, čez Krnice, nam. Krnico, str. 65 Planina - slap Nadiža, nam. Planica) popravi sicer vsak lahko sam; takisto, da od Triglavskega Doma (2515 m) na Kredarico ni 5 ur (kakor stoji na str. 35), ampak 5 minut. Motijo pa očitna nesoglasja v navedbi daljav. Na str. 33 se na enem mestu navaja oddaljenost Aljaževega Doma do Dovjega - Mojstrane 2 1/2 do 3 ure, nekaj nižje pa le 2 1/2 ure. Takisto

je na str. 35 pot na Triglavov masiv (preko Malega Triglava) enkrat cenjena na $\frac{3}{4}$ do 1 ure, nižje pa na $\frac{5}{4}$ ure. Opis poti iz Staničeve koč v Triglavski Dom (res samo $\frac{1}{2}$ ure?) mi ni prav jasen; zdi se, da sta pomešani gornja in spodnja pot. S Triglavskega Doma čez Velo Polje v Srednjo vas je 7 do 8 ur vsekako preveč (str 35); saj se tudi res na str. 37 šteje z Vodnikove koč v Srednjo vas 3 do 4 ure, a s Triglavskega Doma do Vodnikove koč 1 $\frac{1}{2}$ ure, kar dá za celo pot kvečjemu 5 $\frac{1}{2}$ ure — in to je prav! No, to in drugo so malenkosti, ki ne zmanjšujejo dobre porabnosti tega oddelka.

Ponavljamo torej svojo uvodoma izraženo sodbo, da je ta koledar izmed dosedanjih najličnejši in da bo ustregel potrebam vsakega turista.

Dr. I. T.

Seznam markiranih potov Selške podružnice S. P. D. I Gorska skupina Ratitovec — Jelovca. 1. Češnjica — Mlake — Prtovč (2 uri) — Razor — vrh Ratitoveca (3 $\frac{1}{2}$ ure) — Sestop iz Razorja na planino Pečano ($\frac{1}{2}$ ure), naprej v Boh. Bistrico (3 $\frac{1}{2}$ ure). — Sestop iz Prtovča na Jesenovec, odtod po deželni cesti ali v Železnike ali v Zalilog (1 $\frac{1}{2}$ ure). — 2. Planina Pečana — Ratitovec (Kosmati vrh) ($\frac{3}{4}$ ure), odtod na Dražgoše (3 ure) — 3. Rudno — Dražgoše — planina Rovtarica na Jelovci (3 ure). — 4. Dražgoše — na Pečeh — Mošenjska planina — Martinček (3 ure). — 5. Dražgoše — Lajše — Podblica — Jamnik — Kropa (2 $\frac{1}{2}$ ure). — II. Selško pogorje — levi breg Sore. 1. Selca — Sv. Križ ($\frac{3}{4}$ ure), s sestopom na Češnjico ($\frac{3}{4}$ ure) ali na Dražgoše ($\frac{3}{4}$ ure) — 2. Selca — Sevnica — Smrečje — Dražgoše (1 $\frac{1}{2}$ ure). — 3. Selca — Sevnica — Pintarček — Nemilje — Log — Rovte — Podnart — (3 ure), s sestopom od Pintarčka v Podblico in Jamnik, odtod po slemenu v Brezovico — dolino Lipnice — Srednja Dobrava — Otoče (2 $\frac{1}{2}$ ure). — 4. Jamnik — Dobra Češnjica — Ovšiče — Podnart (2 uri). — Podnart — slap Nemiljšice — Rimski Studenec — Log (1 $\frac{3}{4}$ ure). — 6. Selca — Topole — Bezovnica — Sv. Mohor (1 $\frac{1}{2}$ ure), odtod po slemenu Javornika na Sv. Jošt (3 ure). Sestop iz Bezovnice na Prevalo in Jamnik (1 uro). — 7. Dolenja vas — Ševlje — Bukovšičica — Čepulje — Javornik — Kranj (3 $\frac{1}{2}$ ure) Sestop z Javornika na Sv. Jošt ($\frac{1}{2}$ ure) Sestop iz Čepulj na Potok — Zabrekve in Sv. Mohor (1 $\frac{1}{2}$ ure). — 8. Prapretno — Planica (1 uro), odtod na Čepulje (40 minut) in na Sv. Jošt (1 uro). — 9. Planica — Križna gora — Trnje — Stara Loka (1 $\frac{1}{4}$ ure). — 10. Stara Loka — Pevma — Planica (1 $\frac{1}{2}$ ure). — 11. Škofja Loka kolodvor — Vizmaže — Crn grob — Planica (1 $\frac{1}{2}$ ure). III. Škofjeloško pogorje — desni breg Selške Sore. 1. Škofja Loka čez Gabrovo na Ljubnik (2 $\frac{1}{2}$ ure). — 2. Soteska — Podljubnikar — Ljubnik (3 ure). Sestop od Poljubnikarja na Sv. Tomaž in Prapretno (1 uro). — 3. Prapretno — Luša — Sv. Lenart (2 uri). — 4. Prapretno — Luša — Sv. Valentin — Javorje (3 ure). — 5. Selca — Golica — Rovte — Četena ravan — Javorje (3 $\frac{1}{2}$ ure). — Sopotnica (2 uri), odtod na Zminc v Poljanski dolini (2 uri). — Sestop iz Golice na Sv. Miklavž ($\frac{1}{4}$ ure), v Sv. Lenart ($\frac{3}{4}$ ure). — 6. Železniki — Smoleva — Ostri vrh — Rovte (2 $\frac{1}{2}$ ure). — IV. Škofjeloško pogorje — desni breg Poljanske Sore. 1. Škofja Loka — Hrastenica — Osojnik (2 uri), odtod na Tosec in Grmado (5 ur). — 2. Škofja Loka — Sv. Ožbolt (2 $\frac{1}{2}$ ure).

Vseбина: Jakob Aljaž: Planinski spomini (Str. 177). — Dr. H. Tuma: Skutnik 2172 m in Bavški Pelec 2316-2437 m (Str. 181). — Brunon Rotter: Dva dni v Karavankah (Str. 185). — Društvene vesti: Mariborska podružnica SPD., Poročilo markacijskega odseka SPD (Str. 189) — Obzor: † Emanuel Kusý - Dúbrav (Str. 190), Plan. koledar (Str. 191), Seznam markiranih potov Selške podr. SPD. (Str. 192). Naše slike: Slap Mali Šumik v Pohorju (Str. 186); † Emanuel Kusý - Dúbrav (Str. 190).

Urednik **dr. Josip Tominšek** v Mariboru. — Izdaja in zalaga Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani (Osrednji odbor). — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani.